

Luonnos hallituksen esitykseksi ympäristönsuojelulain muuttamiseksi (ilmanlaatudirektiivi). Diaarinumero: VN/35657/2024

Esityksen tavoite

Keskeinen tavoite on parantaa ilmanlaatua EU:n alueella jo vuoteen 2030 mennessä. Ilmanlaadun turvaamiseksi lain nojalla säädetyt raja-arvoja ja muita ympäristölaatuvaatimuksia ja -tavoitteita muutettaisiin tiukemmiksi uudistetun ilmanlaatudirektiivin mukaisesti. Lakiin lisättäisiin ilmanlaadun seuranta koskevia uusia säännöksiä ja vastuita täsmennettäisiin.

Keskimääräisen altistumisen seurannan edustavuutta laajennettaisiin perustamalla nykyisen yhden alueyksikön lisäksi uusia alueyksiköitä. Ilmanlaadun seuranta laajennettaisiin uusilla supermittausasemilla, joilla seurattaisiin myös sellaisia epäpuhtauksia, joille ei aseteta ympäristölaatuvaatimuksia tai -tavoitteita. Ilmanlaadun seurantamenetelmiin ja mittausten edustavuuden arviointiin lisättäisiin mahdollisuus käyttää mallintamissovellutuksia.

Ilmanlaatuvaatimusten ja -tavoitteiden noudattamisen varmistamiseksi muutoksia tehtäisiin myös ilmanlaadun parantamista koskevien suunnitelmiin liittyviin velvoitteisiin. Esityksessä olisi täysin uusia vaatimuksia muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta. Lakiin lisättäisiin uusia säännöksiä ilmanlaatuun liittyvästä tiedottamisesta. Uudistetun direktiivin täytäntöönpano edellyttää lukuisia muutoksia nykyiseen laki- ja asetustason sääntelyyn.

Allergia-, iho- ja astmaliiton lausunto:

1. Ilmanlaadun turvaaminen, seuranta, hallinta, tiedottaminen ja mittausten laadunvarmennus

Allergia-, iho- ja astmaliiton mielestä ehdotus nimetä kansalliset vastuutahot ilmanlaadun seurannalle ja hallinnalle on kannatettava. Allergia-, iho- ja astmaliitto toteaa Hengitysliiton tavoin, että seurannalle ja hallinnalle on varattava myös riittävästi resursseja.

Kansanterveyssairauksien parissa työtä tekevänä järjestönä tiedämme, että ilmanlaatu ja sen seuranta sekä siitä tiedottaminen on ensiarvoisen tärkeää sekä hengityselin- ja sydänsairauksia sairastaville sekä ilman epäpuhtauksille herkille väestöryhmille. Siksi ajantasainen ja selkokielen tiedottaminen tulee panostaa.

2. Ilmanlaadun parantamista koskevat suunnitelmat

Allergia-, iho- ja astmaliitto pitää ilmansuojelusuunnitelman laatimisvelvoitetta kannatettavana, sillä se tukee ilmanlaadun parantamiseen tähtävien toimien käytännön toteutumista ja sairauksien ehkäisyä. Liitto korostaa, että kunnille on turvattava riittävät resurssit suunnitelmien laadintaan ja toimeenpanoon, ja että valmistelussa tulee hyödyntää laajasti asiantuntemusta. Lisäksi liitto pitää tärkeänä, että kunnilla ja muilla toimijoilla on velvoite tehdä tarvittaessa yhteistyötä, jotta ilmanlaadun parantamiseen tähtävät toimet ovat vaikuttavia ja kattavia.

Liitto pitää välttämättömänä, että suunnitelmassa esitetään konkreettisia toimia herkkien ja haavoittuvien väestöryhmien, kuten astmaa ja allergisia sairauksia sairastavien sekä lasten ja ikäihmisten, suojelemiseksi eikä tätä jätetä harkinnanvaraiseksi.

Allergia-, iho- ja astmaliitto kannattaa esitettyä suunnitelma- tai päivitysluonnosten vähintään 30 vuorokauden kestävästä kommentointimahdollisuudesta laaja-alaisesti sekä yleisölle että herkkiä ryhmiä edustaville järjestöille.

3. Raja-arvojen saavuttamisen määräaikojen pidentäminen ja päästöosuuksia koskevat poikkeukset

Allergia-, iho- ja astmaliitto ei kannata esitettyä esitystä, joka mahdollistaa poikkeamisen ilmanlaatusuunnitelmien laatimisesta tilanteissa, joissa hengitettävien hiukkasten (PM10) raja-arvot ylittyvät katujen talvikunnossapidon seurauksena.

Ilmastonmuutos tulee muokkaamaan tulevaisuuden talvia ja ilmastonmuutoksen etenemisen myötä leudot ja vaihtelevat talviolosuhteet tulevat lisäämään liukkauden torjunnan tarvetta ja siten hiekoitusta. Tämän myötä katupölyn määrä tulee lisääntymään ja altistamaan väestöä hengityshaittoja aiheuttaville hiukkasille yhä useammin ja pidempään.

Liiton näkemyksen mukaan poikkeusmenettely ei saa heikentää ilmanlaadun parantamistoimia. Sen sijaan kuntia tulisi velvoittaa ja tukea kehittämään vähäpölyisempiä ja ilmaston kannalta kestäviä talvikunnossapidon ratkaisuja sekä tehostamaan katujen puhdistusta. Tämä on tärkeää erityisesti hengityselin- ja sydänsairaille sekä herkille väestöryhmille, joihin katupölyn terveysvaikutukset kohdistuvat voimakkaimmin.

Liitto painottaa ennakoivia toimia ja pitkän aikavälin ratkaisuja, jotka samanaikaisesti tukevat ilmastonmuutoksen hillintää ja väestön terveyden edistämistä. Raja-arvojen ylityksiä ei tule normalisoida poikkeuksilla, vaan ehkäistä niitä tehokkaasti ennalta.

4. Valtioiden rajat ylittävät epäpuhtaudet ja yhteistyö

Allergia-, iho- ja astmaliitto korostaa, että iso osa ilmanlaadusta heikentävistä pienhiukkasista on peräisin Suomen rajojen ulkopuolelta kulkeutuvista ilmansaasteista sekä maastopalojen päästöistä. Erityisesti maastopalojen riski tulee kasvamaan ilmastonmuutoksen edetessä.

Kannatamme Hengitysliiton tapaan sitä, että tähän puututtaisiin kunnianhimoisemmalla kansallisella ja EU-tasoisella ilmastopolitiikalla.

5. Muut huomionne esityksestä

Allergia-, iho- ja astmaliitto pitää esitystä ilmanlaadun sääntelyn tiukentamisesta kannatettavana ja tarpeellisena kansanterveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta. Ilmanlaatu on ensiarvoisen tärkeää kohderyhmällemme ja siksi sääntelyn tavoitteena tulee olla väestön altistumisen selkeä vähentäminen erityisesti herkillä ryhmillä, kuten lapsilla ja pitkäaikaissairailta. Raja-arvojen tiukentaminen on perusteltua, mutta niiden tulee ohjata kohti tasoa, joka aidosti ehkäisee sairastavuutta.

Liitto korostaa, että pelkkä ilmanlaadun seurannan kehittäminen ei riitä, vaan sääntelyn tulee velvoittaa tehokkaisiin toimiin altistumisen vähentämiseksi erityisesti kaupunkiympäristöissä ja vilkkaasti liikennöidyillä alueilla. Lisäksi ilmanlaadusta tiedottamisen tulee olla selkokieleistä, ajantasaista ja terveyden kannalta toimintaohjeita tarjoavaa.

Liitto pitää tärkeänä, että ilmanlaadun terveysvaikutukset huomioidaan systemaattisesti osana terveydenhuoltoa ja ennaltaehkäisyä ja että sääntelyssä turvataan kansalaisten ja potilasjärjestöjen riittävät osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet. Hyvä ilmanlaatu on keskeinen osa väestön terveyttä, ja lainsäädännön tulee johdonmukaisesti suojella erityisesti niitä, joille ilman epäpuhtaudet aiheuttavat merkittävintä haittaa.